

Referanser:

Arkivsak: 24/01239-1

Saksdokumenter:

Mandat for utvalget

Internt seminar Dnk i møte med jødedom og jøder

Den norske kirke i møte med jødedom og jøder

Sammendrag

Utredningen Den norske kirke i møte med jødedom og jøder ble overlevert Bispemøtet og Mellomkirkelig råd den 5. april 2024. Rapporten ligger tilgjengelig på <https://www.kirken.no/nb-NO/om-kirken/aktuelt/utredning-den-norske-kirke-i-mote-med-jodedom-og-joder/>

Som en begynnelse på arbeidet med å følge opp utredningen, arrangerer Bispemøtet og Mellomkirkelig råd et internt seminar den 14. mai.

Utredningen dekker en rekke tema og områder innenfor Den norske kirkes teologi og virksomhet, og berører arbeidet i en rekke av Dnks utvalg utover Bispemøtet og Mellomkirkelig råd. Med utgangspunkt i refleksjoner omkring kapitlene og anbefalingene i utredningen, er formålet med seminaret å bidra til å fordele hovedansvar for oppfølging av enkeltpunkter mellom de ulike kirkelige organene.

Ettersom Bispemøtets behandling av utredningen i denne omgang er innledende, er det ikke et formål å treffe konkrete vedtak, men å peke ut en retning for det videre oppfølgingsarbeidet.

Forslag til vedtak

Bispemøtet har samtalt om utredningen Den norske kirke i møte med jødedom og jøder og anbefalingene som blir gitt der. Bispemøtet ber om at plan for videre behandling koordineres med Mellomkirkelig råd, og ber om at ny sak kommer til behandling på Bispemøtets møte i oktober 2024.

Saksorientering

Bakgrunn

Bispemøtet og Mellomkirkelig råd etablerte i 2021 et utvalg som skulle utrede Den norske kirkes relasjon til jødedom og jøder. Fra mandatet for utvalget heter det at denne utredningen skal mellom annet utrede

- *kirkens selvforståelse i møte med jødedom,*
- *forståelser av det jødiske folk, landet og Israel,*
- *missiologiske spørsmål,*
- *kirken og antisemittisme,*
- *kristensionisme og kristnes støtte til sionisme.*

Utvalget skal drøfte de viktigste nåtidige spørsmålene knyttet til hvert av de angitte temaområdene. Utvalget skal foreslå konkrete anbefalinger, tiltak eller andre oppfølginger for Den norske kirke

Utvalget leverte sin utredning 5. april 2024

Oppfølging

Ettersom utvalget ble oppnevnt av både Bispemøtet og Mellomkirkelig råd, er det en nødvendighet at disse to kirkelige organene samhandler tett i oppfølgingen av utredningen. Dette gjøres ved å begynne oppfølgingsarbeidet med å ha et felles internt seminar 14. mai 2024. Det vil også være viktig at oppfølgingsarbeidet forankres i hele kirken og særlig i relevante kirkelige nemnder og organer.

Seminaret har som formål å gi noen første refleksjoner omkring de ulike temaene som er behandlet i rapporten, og å istandsette Bispemøtet og Mellomkirkelig råd til å kunne ha en grundig oppfølging. Bispemøtets behandling i denne saken legger derfor ikke opp til konkrete vedtak i denne omgang, men vil gi retning for sekretariatets oppfølging av arbeidet fram til Bispemøtets møte i oktober 2024.

Anbefalinger fra utvalget

I utredningen kommer utvalget med en rekke anbefalinger. Oppfølgingen av disse anbefalingene vil omfatte en rekke organer og nemnder innen Den norske kirke, og det må avklares hvem som har hovedansvar for de enkelte punktene.

Utvalget presenterer i kapittel 13 en samlet oversikt over anbefalingene:

Utvalget anbefaler Bispemøtet og Mellomkirkelig råd å følge opp utredningen med en bred satsning på følgende områder:

Mer kunnskap:

- Den norske kirkes ledere, ansatte, tillitsvalgte og medlemmer trenger økt kunnskap om jødedom, jødisk liv og kultur, historien til norske jøder og jødisk-kristne relasjoner. Den norske kirke bør ta initiativ til at disse perspektivene blir en integrert del i etterutdanningsprogram for kirkelig ansatte og i utdanningen av kirkelige medarbeidere.
- Bispemøtet og Mellomkirkelig råd bør oppfordre bispedømmer og lokalkirker til å søke kunnskap om jødisk historie og liv i sine respektive lokale/regionale sammenhenger.
- Den norske kirkes ledere og ansatte trenger mer kunnskap om Den norske kirkes antijødiske historie og om hvordan denne er en utfordring også for jødisk-kristne relasjoner i dag. Bispemøtet har ikke tatt et tilstrekkelig oppgjør med at antijødiske holdninger preget store deler av kirken i mellomkrigstiden. Utvalget oppfordrer Den norske kirke, i samarbeid med relevante fagmiljøer, til ytterligere forskning på sin historie overfor jøder.

- Bispemøtet og Mellomkirkelig råd bør foreta en kvalitativ undersøkelse av alle sine uttalelser og medieutspill om Israel og Palestina for å få bedre kunnskap om hvordan de kommuniserer om denne konflikten.

Kamp mot antisemittisme og stereotypisering:

- Bispemøtet og Mellomkirkelig råd bør styrke dialogen med jøder i og utenfor Norge – og andre tros- og livssynsminoriteter – og samarbeide med relevante kompetansemiljøer om hvordan kirken best kan bidra til å identifisere og bekjempe antisemittiske holdninger og ytringer som en del av et større antirasistisk arbeid.
- Bispemøtet og Mellomkirkelig råd må ta ansvar for at det bygges et bedre forsvarsverk mot antisemittiske troper og holdninger i Den norske kirke. Det trengs mer bevissthet i Den norske kirke om hvordan antijødiske forestillinger kommer til uttrykk i språklige fremstillinger av konflikten mellom Israel og Palestina.
- Aktører i Den norske kirke bør i kommunikasjonen om Israel-Palestina-konflikten unngå bruk av religiøse symboler og bibelske metaforer, som lett kan aktivere gamle antijødiske forestillinger fra kirkens historie. Utvalget anbefaler at kirkelig kritikk av okkupasjonen og menneskerettighetsbrudd i denne konflikten først og fremst artikuleres i et menneskerettslig og allment språk.
- Bispemøtet, Mellomkirkelig råd og andre aktører i Den norske kirke bør styrke bevisstheten om hvordan et sterkt engasjement i Israel-Palestina-konflikten kan skape blindsoner relatert til ensidige fremstillinger og fiendebilder.
- Utvalget anbefaler at Den norske kirke innfører deportasjonsdagen 26. november som en egen dag i kirkeåret med liturgiske elementer, tekstrekker og ressurser. Den norske kirkes menigheter bør oppfordres til å markere dagen i gudstjenester og ta initiativ til eller delta på lokale markeringer i samarbeid med kommuner, historielag og andre aktører.

Oppgjør med erstatningsteologi, karikering og usynliggjøring:

- Det gjenstår fortsatt et stort arbeid i kirken med å kartlegge, analysere og konfrontere praksiser som bygger på og viderefører erstatningsteologiske motiver og tankefigurer. Bispemøtet og Mellomkirkelig råd bør utarbeide en handlingsplan for hvordan forkynnelse, trosopplæring og kirkemusikk i Den norske kirke i dag ikke skal bidra til stereotypisering, karikering og usynliggjøring av jøder og jødisk tradisjon.
- Bispemøtet og Mellomkirkelig råd bør sørge for at det utvikles homiletisk ressursmateriell som bidrar til større bevissthet om problematiske bibeltekster og bibelfortolkninger når det gjelder teologi om jøder, og som kan stimulere til gode måter å tolke slike bibeltekster på i dag.
- Bispemøtet og Kirkerådet bør bidra til økt forståelse for Det gamle testamentets betydning for kristen teologi i dag og legge til rette for at Det gamle testamentet benyttes mer regelmessig i gudstjenesteliv, forkynnelse og bibelformidling. Dette bør bli en integrert del i Den norske kirkes etterutdanningsprogram for kirkelig ansatte og i utdanningen av kirkelige medarbeidere.

Teologisk nytenkning:

- Det er behov for mer teologisk arbeid om hva kirkens jødiske røtter, Det gamle testamentet og Det nye testamentets jødiske kontekst betyr for kirken i dag. Bispemøtet og Mellomkirkelig råd bør etterlyse eller selv initiere mer arbeid om kristen selvforståelse i møte med jødedom og jøder. Kirken bør i større grad enn tidligere utforske bekreftelses- og utvidelsesmodeller knyttet til forholdet mellom jødisk og kristen tradisjon og samtidig ivareta respekten for det som er særegent jødisk.
- Bispemøtet bør bidra til at det utvikles ressurser som gir prester og ansatte i kirkelig undervisning frimodighet og trygghet til å formidle en sunn eskatologi, som en motvekt til apokalyptiske og dispensasjonalistiske tilnærminger.

- Bispemøtet og Mellomkirkelig råd bør styrke kontakten med jesustroende jøder. Møter med jesustroende jøder og deres teologiske tenkning vil både kunne berike og utfordre tradisjonelle teologiske forestillinger.

Mer dialog:

- Bispemøtet og Mellomkirkelig råd oppfordres til å styrke dialogen med de jødiske trossamfunnene i Norge. Å bygge gode relasjoner bør prioriteres. Kirken må fortsette sitt menneskerettslige arbeid for jødernes trosfrihet i Norge både i egen regi og gjennom Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn.
- Mellomkirkelig råd bør initiere en evaluering av dialogarbeidet som allerede har foregått mellom jødiske miljøer og Den norske kirke i Oslo og Trondheim for å få et bedre kunnskapsgrunnlag for arbeidet fremover.
- Mellomkirkelig råd oppfordres til å inkludere mer teologisk-orienterte samtaler og dialoger med jødiske miljøer, inkludert samtaler om bibelske tekster.
- Bispemøtet og Mellomkirkelig råd bør styrke relasjonen til International Council of Christians and Jews (ICCJ) og fortsette dialogen om henholdsvis jødisk og kristen selvforståelse, både i Norge og internasjonalt.
- Mellomkirkelig råd oppfordres til dialog med jøder, muslimer og kristne – både i Norge og internasjonalt – om ulike måter å forstå sionisme på. Rådet oppfordres også til dialog med norske jøder og muslimer om hvordan man best kan snakke om og engasjere seg i Israel-Palestina-konflikten uten å bidra til rasisme, stereotypisering og hat.

Oppfølging av anbefalingene

Et mål ved den første behandlingen av utredningen er å fordele ansvar for hvem som følger opp hva. Enkelte av anbefalingene er direkte adressert til Mellomkirkelig råd, mens andre er rettet mot Bispemøtet. Det synes naturlig at der utvalget kun oppgir én adressat for anbefalingen, vil adressaten følge opp arbeidet. Gitt Mellomkirkelig råds særlige ansvar for økumenikk og religionsdialog, vil en hovedvekt av oppfølgingsarbeidet knyttet til dette ligge der. Videre vil biskopenes særlige ansvar for kirkens lære, og deres tilsynsansvar overfor kirkelige medarbeidere, tilsa at Bispemøtet følger opp slike punkt. Samtidig vil det være mange utvalg underliggende MKR og BM som vil være sentrale i oppfølgingen, særlig Teologisk nemnd og Nemnd for gudstjenesteliv.

Enkelte anbefalinger berører temaer hvor ansvarsområdene til MKR og BM overlapper, og det må her gjøres en avklaring om hva som følges opp hvor, og i hvor stor utstrekning det er behov for felles oppfølging.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Skriv inn teksten her